

Василь Констянтин Острозький

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- Костянтин Василь Острозький

український князь, магнат, воєнний, політичний і культурний діяч, меценат ВКЛ. Один з найзаможніших і найвпливовіших магнатів Великого Князівства Литовського у Речі Посполитій, сенатор Речі Посполитої, «некоронований король Русі-України», засновник Острозької академії. Син великого гетьмана литовського князя Костянтина Івановича Острозького.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- Народився 12 лютого 1526 року у м. Турові. При народженні отримав ім'я Василь. Походив з родини Острозьких — найбагатшого і найвпливовішого князівського роду тодішніх Білорусі та України XVI — початку XVII століття.
- Василь Острозький був молодшим сином князя Костянтина Острозького (старший — Ілля) від другого шлюбу з князівною Олександрою Семенівною Слуцькою. Після смерті батька у 1530 р. Виховувався матір'ю у Турові.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- Молодим дістав гарну освіту, про що свідчить його листування та промови в сенаті.
- З середини 1540-х років в офіційних документах К. В. Острозький починає іменуватися батьковим ім'ям — Костянтин. Залишившись фактично єдиним спадкоємцем свого багатого батька, отримав у володіння величезні маєтності на Волині, Київщині, Поділлі та Галичині, які давали щорічно прибуток понад 1 мільйон злотих. К. В. Острозький володів також значними земельними маєтками в Угорщині та Чехії.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- У 18 років (1543–1544 рр.) розпочав військову службу під керівництвом маршалка Волинської землі Федора Сангушка.
- Політичну кар'єру почав 1550 року, отримавши від великого князя Литовського посаду старости Володимирського і маршалка Волинського. Найкращий захисник від татарських нападів після смерті батька.
- 1559 р. – Острозький став воєводою київським; Це значно сприяло посиленню його впливу на політичне життя України.
- Проводив енергійну колонізаторську політику в порубіжних землях Київщини та Брацлавщини, засновуючи нові міста, замки та слободи.
- Економічна потужність маєтностей княжого роду та його неабиякий політичний вплив швидко робить К. В. Острозького «некоронованим королем Русі», що проводить відносно незалежну політику в руських землях.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- 1560 рр. – К. В. Острозький виступав за рівноправне входження Руси до складу державного утворення Речі Посполитої.
- 1569 р. – став сенатором. Був фактичним провідником Руси-України під час Люблінської унії 1569 року.
- Підписав Люблінську унію.
- 1573 –1574 рр. – К. В. Острозький був одним з можливих кандидатів на польський престол, чию кандидатуру підтримувала і Туреччина (цьому завадило те, що вважався «вождем схизматиків»), згодом і на московський — після смерті останнього Рюриковича царя Федора Івановича.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

Острозький замок

- 1574 р. – переніс князівську резиденцію з Дубного до Острога, де розпочалася перебудова Острозького замку під керівництвом італійського архітектора П'єтро Сперендіо.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- 1579 року замок і місто Чернігів намагались здобути частини війська короля Стефана Баторія під командуванням князів К. В. Острозького та Михайла Вишневецького. Взяти не змогли, тому підпалили
- 15 (18) жовтня 1592 р. – отримав «свідоцтво» Сейму щодо попередження ним урядників Речі Посполитої про упадок та руйнування укріплень Києва, Білої Церкви, зокрема, що замки в містах знаходяться «у вкрай незадовільному стані»

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- 1594 р. – зять Христофор «Перун» Радзивілл подав позов на нього від імені дружини та свого старшого сина через різні погляди на спадок, який задовільнив земський суд в Слонімі. Перед її розглядом в Коронному трибуналі 24 серпня 1594 уклав з тестем угоду, за якою Радзивілли отримували, зокрема, Глуськ, Тернопіль, права на Копись.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- Сім'я

- Січень 1553 р. — одружився із Зофією з Тарновських гербу Леліва — донькою Яна Амора Тарновського, майбутнього великого коронного гетьмана.
- Діти:
 - Костянтин — крайчий литовський, староста володимирський, підचाший литовський, був одружений з Олександрою Тишкевич (її другий шлюб, третій чоловік — староста снятинський, сокальський Миколай Язловецький).
 - Януш — останній представник роду.
 - Олександр — волинський воєвода.
 - Єлизавета — дружина Івана Кішки, Христофора «Перуна» Радзивілла
 - Катерина Анна — дружина Христофора «Перуна» Радзивілла.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- **Ставлення до українського козацтва**

- Розуміючи важливе стратегічне значення Запорозької Січі як форпосту проти турецько-татарської небезпеки, намагався підтримувати з козаками партнерські стосунки, зокрема, приймаючи їх на службу.
- 1578 р. за наказом короля Стефана Баторія очолив невдалий каральний похід супроти Війська Запорозького Низового.
- На початку 1590-х років К. В. Острозький вороже поставився до назриваючих козацьких заворушень, які загрожували розгалуженим земельним володінням князівського роду.
- 1591–1593 рр. — Під час козацького повстання Христофора (Кшиштофа), військо, зібране К. В. Острозьким, у вирішальній битві під П'яткою завдало нищівної поразки повстанцям.
- К. В. Острозький виступив *рішуче проти повстання Северина Наливайка у 1594–1596 роках*. Князь характеризував його як лиходія (1595), неправдоподібно, щоб він інспірував повстання, бо у 1596 році повстанці пустошили його маєтки, але війська проти не вислав, захищав людей, пов'язаних з повстанням, весною 1596 року в його ескорті були відверті симпатии Наливайка.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- Позиція Костянтина Василя Острозького в релігійній сфері

- В перший день великого посту замикався в Дубенському монастирі, знімав панські шати, переодягався в скромний одяг, постив та молився не один день та ніч.
- Ретельно дбав про українське православ'я.
- За нього Острог — один із двох титулярних центрів єпархії Східної Волині — стає центром православної духовності.
- К. В. Острозький цікавився творами католицьких богословів, певний час знаходився під впливом протестантизму.
- 20 жовтня 1592 р. — король Сигізмунд III Ваза видав йому привілей виступати захисником прав Руської Церкви і висувати кандидатів на спорожнілі єпископські уряди (посади)
- Спочатку виступав за об'єднання католиків і православних, волів тримати цей процес під власним контролем
- Пізніше був рішучим супротивником, різко засуджуючи рішення Берестейського собору, коли у 1594-1596 рр. частина духовенства здійснила спробу укласти церковну унію оминаючи князя.

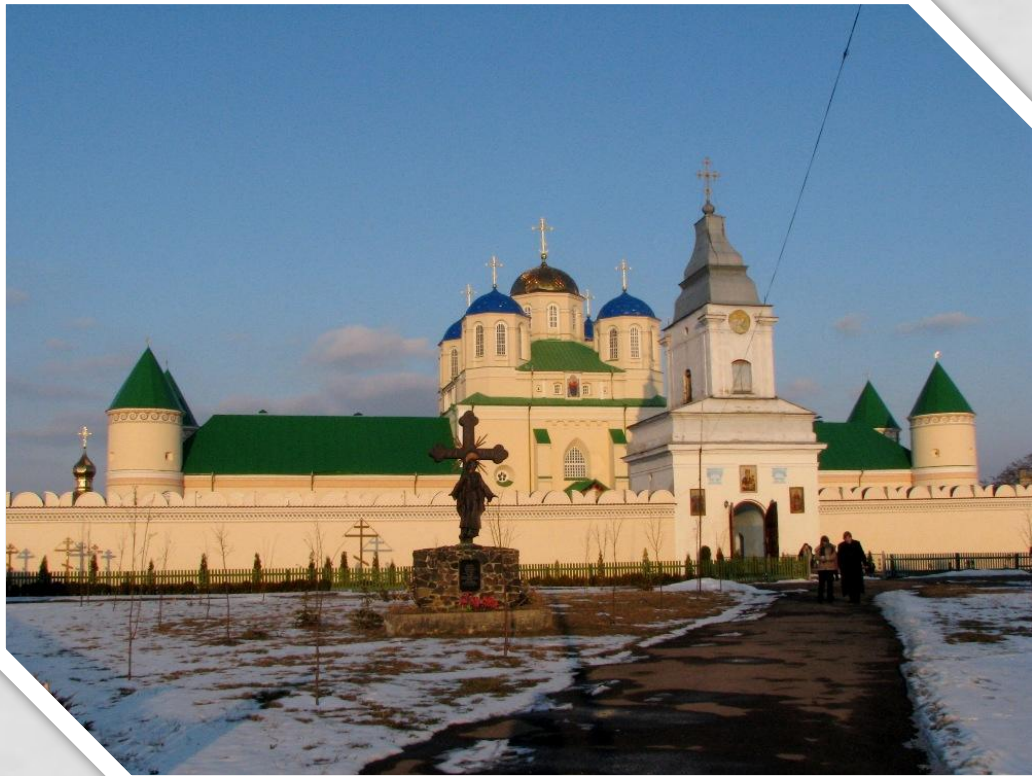
ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- Костянтин Василь Острозький і піднесення української культури
- Навколо князівської резиденції в Острозі утворився гурток (академія) слов'янських та грецьких учених, публіцистів теологів та богословів.
- За сприянням К. В. Острозького в Острозі була зібрана велика бібліотека, яка включала в себе грецьку та західноєвропейську богословську літературу, передруки античних творів, словники, космографії, граматики та інше.
- 1575 р. — запросив переслідуваного Івана Федорова для організації друкарні в князівській резиденції. Завдяки острозькій друкарні світ побачило більше 20 видань, в тому числі перший повний текст Біблії слов'янською мовою 1580 року («Острозька Біблія»).

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- Засновник шкіл у Турові в 1572 році, Володимирі-Волинському у 1577 році, Острозької академії у 1576 році і друкарні в Острозі близько 1577 року.
- При Богоявленській замковій церкві виникла власна іконописна традиція. Кілька острозьких ікон, написаних в той час, вважаються шедеврами православного іконопису.
- 1576 р. — при академії почав діяти навчальний заклад "Острозька академія", де окрім низки традиційних на той час точних та гуманітарних дисциплін, вперше паралельно викладалися латинська, грецька та церковнослов'янська граматики. Досвід та програма острозької школи були запозичені Львівською, Луцькою та іншими братськими школами.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

Межиріцький монастир

- Спричинився до розбудови Межиріцького монастиря (вали, Заславська та Дубенська (не збереглась) брами).

- М. Грушевський назвав діяльність К. В. Острозького «першим національним відродженням України».

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- Власність
- Наприкінці XVI століття К. В. Острозький був найбільшим після короля землевласником Речі Посполитої.
- Йому належало 2760 сіл, 80 містечок (зокрема, Тернополя, який отримав від дружини Зоф'ї (Софії) з Тарновських в 1567 р.;)
- Видав 3 грамоти для тернопільських міщан (1570 р., 1593 р.; Сколького) про створення цековно-добродійного братства (згодом «Фундація Костянтина князя Острозького»), виділення йому 235 моргів і 1463 сажнів поля для утримання шпиталю вбогих міщан православного віровизнання; утримання братством школи зі слов'яно-руською мовою навчання, про будівництво Церкви Різдва Христового).
- Річний прибуток князя перевищував 19 мільйонів злотих.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- Після поділу з братовою Беатою отримав переважну частину спадку на Волині: Дубно, Степань, Дорогобуж, Крупу, Здовбицю, Звягель, Чуднів, Старокостянтинів, Острополь, Кузьмин.
- По її смерті отримав Острог, Рівне, Жарнове, Сульжинці, Колодне, Красилів, Полонне, Чернігів.
- Скуплені головню в Луцькому та Крем'янецькому повітах маєтки площею сягали ледь не половини Волинського воєводства.
- По батькові отримав також Романів, села Несолонь, Підлуби, Бараше біля Звягеля. Купив Вільськ, Димер

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

- **Останні роки княжіння**

- Поступово відійшов від участі в політичному і культурному житті країни, доживав у Дубенському замку.
- Збайдужіння К. В. Острозького до людських справ негативно позначилося на діяльності академії Острога, яка на початку XVII століття поступово занепадає.
- Помер 1608 року; був похований у крипті Богоявленської церкви Острога.

ВАСИЛЬ-КОНСТЯНТИН ОСТРОЗЬКИЙ

Фото: Микола Іващенко

Острозька академія утв. Василем
Константином Острозьким